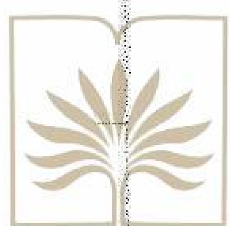
Taq-e Bostan, Hirschjagd

جامع محمدی

دورهٔ دوم

برای سال سوم و چهارم مدارس

ابتدائی

تألیف

آقای تدین

چاپ بیست و یکم

طهران — ۱۳۴۷

کتاب پیکان

پیکان - جعفر
۱۳۲۲/۱/۱۶

اصول دین

بسم الله الرحمن الرحیم

درس اول

اصول دین اسلام چیزهائیست که هر کس بآن اعتقاد دارد مسلمان است

اصول دین اسلام سه چیز است توحید نبوت ـ معاد

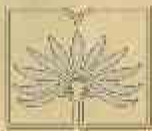
اصول مذهب شیعه چیزهائیست که هر مسلمانی که بآن اعتقاد دارد شیعه است

اصول مذهب شیعه دو امر است . عدل ـ امامت

پس مجموع اصول دین و مذهب پنج چیز است

توحید ـ عدل ـ نبوت ـ امامت ـ معاد

توحید ـ یعنی خدای عالم یکیست و دو نیست شریکی و مثلی ندارد

بدلیل آنکه اگر دو بودی نظام عالم بر هم خوردی

عدل - یعنی خدای عالم عادل است و ظالم

نیست بدلیل آنکه ظلم قبیح است و از خدا قبیح نیست

درس دوم

صفات ثبوتیه خدا هشت است از این قرار

اول قدرت — یعنی توانستن

دوم علم — 〃 دانستن

سوم حیوة — 〃 زنده بودن

چهارم اراده — 〃 قصد داشتن

پنجم ادراک — 〃 فهمیدن

ششم قدیم و ابدی — 〃 بوده و خواهد بود

هفتم تکلم — 〃 گفتن نه بزبان

هشتم صادق — 〃 راستگو

قادر و عالم و حی است و مرید و مدرک   پس قدیم و ازلی دان متکلم صادق

صفات سلبیه یعنی صفاتیکه در خدا نیست از این قرار است

اول مرکب از چیزی نیست - دوم جسم نیست

سوم مرئی نیست - چهارم محل چیزی نیست

پنجم شریک ندارد - ششم صفات او زائد بر

ذاتش نیست - هفتم بی نیاز از غیر است

نه مرکب بود و جسم نه مرئی نه محل

بی شریک است و معانی تو غنی دان خالق

درس سوم

نبوت - یعنی پیغمبرانیکه از جانب خدا آمده اند

که اول آنها حضرت آدم علیه السلام و آخر آنها

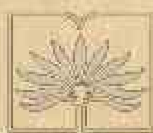
حضرت **محمد بن عبد الله** صلی الله علیه

و آله و سلم است همه بر حق بوده اند

بدلیل آنکه بر خدا لازم است که توبی رهنمائی

نبد کاش پیغمبری بفرستند تا خیر و شر را با آنها

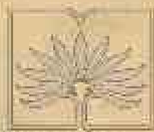
نفهماند و اگر نفهمند خلق در گمراهی خواهند
افتاد و این ظلم است و ظلم از خدا روا نیست
هر پیغمبری برای اثبات پیغمبری خود لابدّ است
که معجزه داشته باشد تا صادق از کاذب تمیز
داده شود چنانچه پیغمبر ما دارای معجزات بی
شمار است که بزرگترین آنها قرآن است

درس چهارم

امامت - یعنی حضرت علیّ بن ابی طالب عَلَیهِ
السَّلام با یازده فرزندش از جانب خدا و رَسُول
صلی الله عَلَیهِ و آلِه خلیفه بوده اند
بدلیل آنکه بعد از پیغمبر اعلم بودند و پیغمبر هَم
بامامت ایشان تصریح فرموده و اسامی آنها از این

معجزه عبارتست از آوردن چیزهائیکه فوق العاده باشد و دیگران
از آوردن مثل آن عاجز باشند

از این قرار است

۱- علی بن ابی طالب ع   ۲- امام حسن مجتبی ع

۳- امام حسین ع   ۴- امام زین العابدین ع

۵- امام محمد باقر ع   ۶- امام جعفر صادق ع

۷- امام موسی کاظم ع   ۸- امام رضا ع

۹- امام محمد تقی ع   ۱۰- امام علی النقی ع

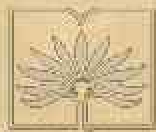
۱۱- امام حسن عسکری ع   ۱۲- حضرت صاحب الزمان

عجل الله فرجه که الآن زنده و از انظار غائب است و روزی ظاهر خواهد شد و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد بعد از اینکه پر از ظلم و جور شده باشد

این دوازده تن ما با حضرت رسول و فاطمه زهرا سلام الله علیها چهارده معصوم گویند

درس پنجم

معاد - یعنی تمام مردم بعد از مردن در روز قیامت زنده می شوند وجزای اعمال خود را می بینند بدلیل انکه اگر کسی خوبی یا بدی نماید وجزای آن را نبیند منافی با عدل خداست پس بر خدا لازم است که دوباره مردم را زنده نماید وجزای اعمال آنها را بدهد

فروع دین

عبادات افعالی است که مشروط بقصد قربة باشد مانند نماز وروزه

عبادات بر هشت قسم است

اول طهارت - دوم نماز - سوم روزه - چهارم خمس - پنجم زکوة - ششم حج - هفتم جهاد - هشتم امر بمعروف ونهی از منکر

کتاب طهارت - درس ششم

آب بر دو قسم است : مطلق و مضاف

آب مطلق آنستکه عرفاً آن را آب گویند مانند آب جاری وغیره

آب مضاف آنستکه از چیزی گرفته شده باشد یا با چیزی مخلوط شود بقسمیکه از مطلق بودن خارج گردد مانند آب هندوانه و گلاب و آبگوشت وغیره

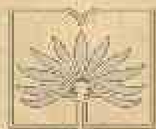
آب مطلق بر سه قسم است : آب جاری - آب ایستاده - آب چاه

آب جاری نجس نمیشود مگر آنکه بواسطهٔ ملاقات نجاست طعم یا رنگ یا بوی آن تغییر یافته باشد و اگر هم تغییر کرد فقط همان قسمت تغییر یافته نجس خواهد بود

آب باران در وقت باریدن و آب حمام هرگاه ماده داشته باشد در حکم آب جاری است

درس هشتم

آب ایستاده بر دو قسم است : آب کثیر و آب قلیل

آب کثیر آنستکه بقدر کر یا زیاد تر باشد و در حکم آب جاریست و در صورت نجس شدن تطهیرش باینقسم است که اینقدر کر بدفعات در آن بریزند تا تغییرش برطرف شود

آب قلیل آنستکه کمتر از کر باشد و بملاقات نجاست نجس میشود و در صورت نجس شدن بریختن یک کر دفعةً در آن پاک می شود.

کر از حیث وزن یکصد و بیست و هشت من تبریز و بیست مثقال کم است و از حیث مساحت حجمی است که هر یک از طول و عرض و عمق آن سه وجب و نیم بوجب شخص مستوی الخلقه باشد

آب چاه - آب چاه اگر بواسطه ملاقات نجاست از اوصاف سه گانه اش تغییر نماید نجس می شود و ا فقها و تطهیرش بنظر بعضی است که آنقدر آب از آن

تا تغییرش برطرف شود

درس هشتم

آب مضاف هر چند که باشد بملاقات نجاست نجس میشود و آب نیم خورده کلیهٔ حیوانات طاهر است مگر آب نیم خوردهٔ سگ و خوک.

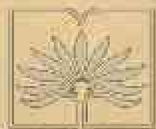
نجاسات - نجاسات از این قرار است: بول و غائط حیوان حرام گوشتی که خون جهنده داشته باشد. خون و مردار حیوانیکه خون جهنده داشته باشد خواه حلال گوشت و خواه حرام گوشت سگ و خوک بری با تمام اجزایش و هر مسکری که در اصل روان باشد چون شراب دیگر فقاع و غیره

درس نهم

مطهرات ده چیز است

اول آب مطلق دوم زمین - سوم سنگ و کهنه

استنجاء - چهارم آفتاب - پنجم آتش - ششم نقص

و تبعیت - هفتم استحاله - هشتم انقلاب - نهم

اسلام - دهم زوال عین

آب مطلق پاک کننده است هر چیزی را که نجس شده

باشد - زمین پاک کننده است کف پا و ته کفش را

بعد از زوال عین نجاست

آفتاب پاک کننده است دو چیز را بعد از خشک شدن

و زوال عین نجاست اول زمین و هر چه قابل نقل

نباشد مانند در و دیوار و درخت و غیره،

دوم حصیر و بوریا

آتش پاک کننده است هر چیز نجس را که خاکستر نماید

درس دهم

نقص پاک کننده است آنچه را که باقی بماند مثل

انکه دو ثلث آب انگور بخار شود

منبعث - مثل اینکه آلات شیره پزی بعد از ثلثان

شدن آب انگور پاک می شود.

استحاله - یعنی تبدیل شدن شئ نجس بشئ پاک

مثل آنکه مردار و عذره تبدیل بخاک یا کرم گردد

انقلاب مثل آنکه شراب سرکه شود

اسلام پاک کننده است بدن کافر را از نجاست

کفر - زوال عین یعنی برطرف شدن نجاست از باطن

گوش و دهن و بینی و چشم انسان وغیره

فذلکه آب مضاف پاک است و پاک کننده نیست

و دفع حدث و خبث هم بان جایز نیست

درس یازدهم

تطهیر شئ نجس - هر چیزیکه نجس می شود

یکمرتبه شستن در آب کثیر و جاری و دو مرتبه

با آب قلیل پاک می شود

واگر فقط بول فشار باشد باید آنرا فشار هم داد

هرگاه علم بمواضع نجاست داشته باشد باید

همان موضع را بشوید و در صورت جهالت تمام

آن شئ را بشوید وظرفی را که سگ بلیسد یا از

آن بیاشامد باید اول آنرا با خاک یکدفعه مالید

و بعد دومرتبه با آب بشویند وظرفی را که خوک

زبان بزند یا از آن بیاشامد آن را باید هفت

مرتبه با آب شست

درس دوازدهم

طهارت — طهارت بر سه قسم است :

وضو - غسل - تیمم

واجبات وضوء - واجبات وضو هفت چیز است

اول نیت - یا بنظر بهبکه وضو میگیرم برای نماز قربةً

الی الله و باید این نیت مقارن با شستن رو باشد

با ابتداء حکم آن یعنی از اوّل تا باخر نیت مخالفی ننماید دوّم شستن صورت از رستنگاه موی سر تا اخر زنخ و آنچه میان دو انگشت شست و میانه اکیرد

سوّم شستن هر دو دست از آرنج تا سر انگشتان

چهارم مسح پیش سر یا موی آن با تری آب وضوء باندازه که اسم مسح بعمل آید

پنجم مسح دو پشت پا از سر انگشتان تا کعبین

ششم ترتیب یعنی افعال وضو را پس و پیش ننماید خفی

هفتم - موالات یعنی افعال وضو را پی در پی بجا آوردن

نواقض وضوء

نواقض وضوء پنج چیز است

اوّل حدث اصغر - دوّم خواب - سوّم صرع

چهارم بیهوشی - پنجم موجب غسل و غیره

درس سیزدهم

غسل بر دو قسم است : ترتیبی و ارتماسی

غسل ترتیبی آنستکه بعد از پاک شدن بدن نیت نماید با ینطریقکه غسل ترتیبی بجا میآورم قربة الی الله بعد سر و گردن را بشوید بعد طرف راست بعد طرف چپ بدن را

غسل ارتماسی آنستکه بعد از پاک شدن نیت غسل ارتماسی نماید و بعد یکمرتبه زیر آب رود بطوریکه آب تمام سر و بدن را فرا گیرد

غسل مسّ میّت - هر میّت مسلمان یا در حکم مسلمان غسلش واجب است مگر سقط شده که سنّش کمتر از چهار ماه باشد

میّت سه غسل دارد : اوّل بآب سدر دوم بآب کافور - سوم بآب قراح - باین ترتیب که ابتدا سر و گردن را

بشوید بعد طرف راست بدن را بعد طرف چپ را هرگاه سدر یا کافور یافت نشود عوض آنها آب را

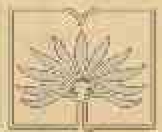
باب فراح غسل دهند

اگر غسل میت باعث مثلا شی شدن گوشت یا پوستش گردد آنرا تیمم دهند

درس چهاردهم

غسل مس میت - هرگاه کسی مس کند میت آدمی را بعد از سرد شدن و پیش از غسلش یا اینکه مس نماید قطعهٔ جدا شده از بدن را که دارای استخوان باشد خواه از زنده جدا شده باشد و خواه از مرده غسل بر مس کننده واجب است و اگر آن قطعهٔ جدا شده بی استخوان باشد یا انکه مس میت غیر آدمی نماید واجب است که فقط دستش را بشوید و غسل لازم نیست

درس پانزدهم

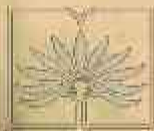
تیمم - موجبات تیمم دو چیز است

اول آنکه آب بقدر وضو یا غسل یافت نشود
دوم آنکه برای استعمال آب عذر داشته باشد
بر هر چیزیکه اسم زمین بر آن اطلاق شود میتوان
تیمم کرد از قبیل خاک و سنگ و بر معدنیات
جایز نیست مگر گچ و آهک قبل از پخته شدن
هرگاه خاک با بعضی از معدنیات مخلوط شود
واگر خاک غالب باشد تیمم بر آن جایز است والا فلا
هرگاه خاک یافت نشود بر غبار لباسش یا غبار
نمد زین اسبش یا موهای یال حیوان سوار شده تیمم
نماید و اگر هیچیک یافت نشود بر گل تیمم نماید

واجبات تیمم پنج چیز است

اول نیت - دوم استدامه حکم آنی - سوم دو دست را

باهم بر زمین زدن - چهارم مسح پیشانی - پنجم مسح پشت دو دست

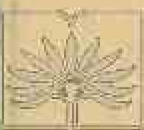
درس شانزدهم

اقسام تیمم - تیمم بر دو قسم است - تیمم بدل از وضو - تیمم بدل از غسل

کیفیت تیمم - تیمم بدل از وضو را باینطریق باید بجا آورد که اول نیت کند باینطریق تیمم بدل از وضو بجا میآورم قربة الی الله وبعد از نیت دو کف دست را باهم یکدفعه بر زمین زند و با دو کف دست پیشانی را از رستنگاه موی سر تا طرف بینی مسح نماید بعد با کف دست چپ پشت دست راست را از مچ تا سر انگشتان مسح نماید و با کف دست راست پشت دست چپ را بطریق مذکور مسح نماید

تبکه - تیمم بدل از غسل هم مانند بدل از وضو است الا

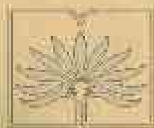

در تیمم بدل از غسل دو مرتبه باید دو کف دست
بر زمین زند دفعه اول از برای مسح پیشانی در دفعه
دوم برای مسح پشت دو دست

سؤالات راجع باصول دین و طهارت

اصول دین اسلام چیست. اصول دین اسلام چند چیز است. اصول مذهب شیعه چیست. اصول مذهب شیعه چند است. توحید یعنی چه. بچه دلیل. عدل یعنی چه. بچه دلیل. صفات ثبوتیه خدا چند است. صفات سلبیه خدا چند است. نبوت یعنی چه. بچه دلیل پیغمبر لازم است. برای اثبات پیغمبر چه لازم است. معجزه چیست. بزرگترین معجزه پیغمبر ما چیست. امامت یعنی چه. بچه دلیل. اسامی دوازده امام را بیان کنید. معاد یعنی چه. بچه دلیل معاد لازم است. عبادات چند قسم است. مطهرات چند چیز است. نجاسات چند چیز است. شیئی نجس را چگونه باید تطهیر کرد. ظرفی را که سگ لیسید چگونه باید پاک کرد. طهارت بر چند قسمت. غسل بر چند قسم است. غسل ارتماسی کدام است. غسل میت واجبست یا نه. غسل میت چه وقت واجب میشود. واجبات تیمم چند چیز است. تیمم بر چند قسم است. تیمم بدل از وضو را چگونه باید بجا آورد. تیمم بدل از غسل را چگونه باید بجا آورد

کتاب صلوة - درس هفدهم

کلیه نمازهائیکه در شریعت اسلام وارد شده بر دو قسم است : واجب و مستحب

نمازهای واجب هفت قسم است : اول نماز یومیه دوم نماز جمعه - سوم نماز عیدین - چهارم نماز آیات - پنجم نماز طواف - ششم نماز میت - هفتم نماز قضا و نماز واجب بنذر و شبه آن و نمازهای دیگر مستحب است مانند نماز حاجت وغیره

مقدمات نماز شش چیز است : اول طهارت بدن دوم ستر عورت - سوم وقت شناختن - چهارم قبله شناختن - پنجم لباس نماز گذار غصبی و نجس و پوست میته و از اجزاء حیوان حرام گوشت نباشد مگر پوست خز و سنجاب و اگر نماز گذار مرد باشد لباس حریر خالص نباشد ششم مکان نماز غصبی و در آنجا نجاست مسریه نباشد

وهم چنین باید آب وضو و غسل و خاک تیمم غصبی نباشد

درس هجدهم

نماز یومیه - پنج نماز است که در هر شبانه روز یکمرتبه باید بجا آورده شود از این قرار

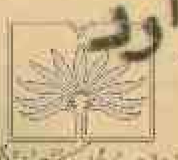
نماز صبح و ظهر و عصر و مغرب و عشا

اذان و اقامه - قبل از هر یک از نمازهای یومیه اذان و اقامه مستحب است و فصول اذان از این قرار است

اَللهُ اَکبَر چهار مرتبه اَشهَدُ اَن لا اِلهَ اِلّا الله دو مرتبه اَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله دو مرتبه حَیَّ عَلَی الصَّلوة دو مرتبه حَیَّ عَلَی الفَلاح دو مرتبه حَیَّ عَلَی خَیرِ العَمَل دو مرتبه اَللهُ اَکبَر دو مرتبه لا اِلهَ اِلّا الله دو مرتبه

فصول اقامه نیز مانند اذان است مگر آنکه در اول دو مرتبه اَللهُ اَکبَر و بعد از حَیَّ عَلی خَیرِ العَمَل دو مرتبه قَد قامَتِ الصَّلوة و در آخر یکمرتبه لا اِلهَ اِلّا الله دارد

وبعد از شهادتین اشهد ان علیا و اولاده

المعصومین حجج الله دو مرتبه بنا بر مذهب شیعه

مستحب است ولی جزء اذان و اقامه نیست

درس نوزدهم

واجبات و مقدمات نماز

واجبات نماز هشت چیز است

اول نیت - دوم تکبیرة الاحرام - سوم قیام .

چهارم قرائت - پنجم رکوع - ششم سجود - هفتم

تشهد - هشتم سلام

نیت . مراد از نیت قصد نماز معین است قربة

الی الله و نیت باید مقارن با تکبیرة الاحرام باشد

و تا آخر نماز همان نیت باقی و نیت مخالفی ننماید

تکبیرة الاحرام

مراد از تکبیرة الاحرام گفتن الله اکبر است در حال قیام

باشد درست و باید بلفظ عربی بوده و ترجمه آن بفارسی کافی نیست

قیام - مراد از قیام ایستادن در حال نیت و تکبیرة الاحرام و قرائت است بافدوت و اگر عاجز از ایستادن باشد تکیه نماید و اگر نتواند نشسته نماز بخواند و در صورت عجز بپهلو بخوابد و اگر از آنهم عاجز باشد بپشت بخوابد و در اینصورت برای رکوع و سجود اشاره با سر و چشم نماید

درس بیستم

قرائت - مراد از قرائت خواندن حمد و یکسوره تمام در هر رکعت از نماز دو رکعتی در دو رکعت اول از نماز سه رکعتی و چهار رکعتی خواندن یکحمد یا تسبیح اربع که عبارت است از سُبحانَ اللهِ وَالحَمدُ للهِ وَلا اِلهَ اِلّا اللهُ وَاللهُ اَکبَر در رکعت سوم از نماز سه

رکعتی و در دو رکعت آخر از نماز چهار رکعتی
در نماز صبح و در دو رکعت اوّل مغرب و عشا جهر
در قرائت واجب است و در باقی اخفات مگر زنان
که کلیةً باید اخفات بخوانند

درس بیست و یکم

رکوع - رکوع عبارت است از خم شدن بحدّی که
دو دست بزانو برسد

رکوع در هر رکعتی یکمرتبه واجب است مگر در نماز
آیات و واجبست در حال رکوع ذکر بگوید که اقلّ آن
یکمرتبه سُبْحانَ رَبِّیَ الْعَظیمِ وَبِحَمْدِهِ یا سه مرتبه سُبْحانَ اللّٰه
و بعد از ذکر سر از رکوع بلند کرده راست بایستد
و مستحبّ است که پس از سر بلند کردن از رکوع
بگوید سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

سجود - در هر رکعتی دو سجده واجب است و در

وقت سجده هفت عضو انسان باید بزمین برسد

پیشانی - دو کف دست - دو سر زانو - دو انگشت

بزرگ پا

موضع سجده از موضع ایستادن بلند تر از کلفتی

یک خشت نباید باشد و هرگاه نتواند بواسطهٔ

عذری سجده کند اشاره نماید یا اینکه مهر را بلند کرده

بر آن سجده نماید ذکر سجود این است یکمرتبه

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ یا سه مرتبه سُبْحَانَ اللّٰه

و در بین دو سجده با آرامی بنشیند

درس بیست و دوّم

تشهّد - مراد از تشهد گفتن اینکلمات است

اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَاَشْهَدُ

اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

در نماز دو رکعتی یکمرتبه و در نماز سه رکعتی و چهار

رکعتی دو مرتبه تشهد واجب است و واجب است

بعد از تشهد بنشیند

تسلیم - مراد از تسلیم سلام دادن در نماز است

وصورتش این است اَلسَّلامُ عَلَیْنا وَعَلی عِبادِ اللهِ

الصّالِحینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَکاتُهُ و گفتن

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا النَّبیُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَکاتُهُ قبل از

مستحب است از اول نماز تا آخر نماز مستحب است که هر یک

از افعال نماز را با طمأنینه بجا آورد و هم چنین ترتیب و

موالات در آنها شرط است

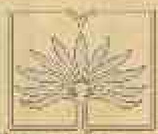
قنوت - در هر یک از نمازهای یومیه در رکعت دوم بعد

از قرائت و قبل از رکوع قنوت خواندن مستحب است با بلند

دستها را مقابل صورت خویش گرفته بطوریکه کف دستها بطرف

آسمان باشد و هر دعائیکه خواهد بخواند ولی افضل خواندن

کلمات فرج است و بعد از آن در فضیلت ربنا اللهم اغفر

وارحمنا وعافنا واعف عنا في الدنيا والآخرة انك على كل شيء قدير

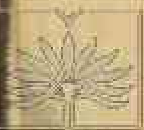
سؤالات

کلیهٔ نمازهائیکه در شریعت اسلام وارد شده چند قسم است؟ نمازهای واجب چند قسمت
مقدمات نماز چند قسمت و کدامند؟ نمازهای یومیه چند تا است؟ فصول اذان چیست؟
فصول اقامه کدام است؟ واجبات نماز چند چیز است؟ مراد از نیت چیست؟ مقصود از تکبیرة الاحرام
چیست؟ مراد از قیام چیست؟ در کدام نمازها باید جهر قرائت خواند؟ رکوع چیست؟
ذکر رکوع چیست؟ در هر رکعتی چند رکوع لازم است؟ در هر رکعتی چند سجده لازم است؟
در حال سجده چند عضو باید بزمین برسد؟ اگر بلندی محل سجده از محل ایستادن چند از کلفتی انگشت
باشد نماز چگونه است؟ هرگاه بواسطه عذری نتواند سر را بسجده گذارد چه کند؟ تشهد چیست؟
طمأنینه در نماز واجب است یا نه؟ ترتیب و موالات در افعال و اذکار شرط است یا نه؟ قنوت در نماز
واجب است یا نه؟ قنوت را چگونه باید خواند؟

درس بیست و سوم

مبطلات یا منافیات نماز

مبطلات نماز بر دو قسم است

اول آنهائیکه عمداً و سهواً نماز را باطل میکند از قبیل موجبات وضو و غسل و کم و زیادی رکنی از ارکان نماز

دوم آنهائیکه عمداً نماز را باطل میکند نه سهواً و عده آنها هشت است : اول بپشت سر التفات کردن

دوم سخن گفتن بدو حرف و بیشتر بغیر قرآن و دعا

سوم قهقهه چهارم اکل و شرب پنجم فعل کثیر یا سکوت طویل که نماز گذار را از صورت نماز خارج نماید ششم برای امور دنیا گریه کردن هفتم دست بسته نماز خواندن

هشتم کمی و زیادی واجبی از واجبات و غیره

سؤالات

مبطلات نماز چند تا است ، چیزهائی که عمداً و سهواً نماز را باطل میکند کدامند ، چیزهائی که عمداً نماز را باطل میکند کدامند ، مبطلات نماز چند چیز است ؟

درس بیست و چهارم

نماز مسافر - نماز شخص مسافر قصر است به پنج شرط

اول قصد مسافت و آن مقدار هشت فرسخ شرعیست

یا چهار فرسخ که برود و برگردد در همان روز - دوم آنکه

سفرش معصیت نباشد - سوم آنکه کثیر السفر نباشد

مانند مکاری و ملاح و چاپار وغیره

تبصره - کثیر السفر کسی است که ده روز در منزلش قصد اقامت نکند

چهارم آنکه در بین سفر بمحلی نرسد که در آنجا ملکی

داشته باشد که شش ماه یا بیشتر در آن اقامت کرده باشد

پنجم برسد بحد ترخص و آن مکانی است که دیوارهای

بلدش از نظرش محو شود یا آنکه صدای اذان آنرا نشنود در

صورت حصول شرایط واجب است که نماز را قصر کند مگر

در چهار جا مسجد مکه - مسجد مدینه - مسجد جامع کوفه

حایر کربلا که در آن مابین قصر و اتمام مخیر است

سؤالات

شرایط نماز مسافر چند چیز است ذکر کنید آن. چند جا مخیر است بین قصر و اتمام

کتاب الزکوة - درس بیست و پنجم

زکوة بر دو قسم است: زکوة مال - زکوة بدن

زکوة مال مقداری مال است که مطابق شرع باید

داده شود و واجب است بر هر شخص بالغ عاقل آزاد

قادر بر تصرف در اصل مال زکوة مال فقط در نه چیز تعلق میگیرد

انعام ثلاثه و نقدین و غلات اربعه

تبصره - انعام ثلاثه عبارتست از شتر و گاو و گوسفند تمام اقسامشان

نقدین - عبارتست از طلا و نقره

غلات اربع - عبارتست از گندم و جو و مویز و خرما بتمام

اقسامشان

شرایط وجوب زکوة انعام ثلاثه

شرایط وجوب زکوة در انعام ثلاثه چهار چیز است

اول حول یعنی یازده ماه قمری در ملکیت صاحبشان

باقی باشند و بعد حول ماه دوازدهم زکوة بر

انها واجب می شود

دوم - سوم یعنی در تمام سال عرفاً در بیابان چریده

باشند نه اینکه از ملک صاحبشان علف بخورند

سوم - انکه در تمام حول شتر و گاو و گوسفند کار نفرمایند

چهارم - انکه بنصاب برسند

نصاب - نصاب عبارتست از حد یکه در آن حد

زکوة واجب می شود

درس بیست و ششم

نصاب شتر - شتر دوازده نصاب دارد

پنج نصاب اولش هر یک پنج شتر است تا بیست و پنج

که در هر پنجش باید یک گوسفند بدهد

نصاب ششم - بیست و شش شتر است و زکوهٔ آن یکبنت مخاض است

هفتم - سی و شش شتر است و زکوتش یکبنت لبون است

هشتم چهل و شش شتر است و زکوتش یکحقه است

نهم - شصت و یکست و زکوهٔ آن یکجذعه است

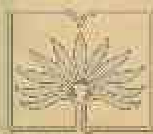
دهم - هفتاد و شش است و زکوتش دو بنت لبون است

یازدهم نود و یکست و زکوتش دو حقه است

دوازدهم - صد و بیست و یک است و زکوهٔ آن هر چهل شتر یکبنت لبون است یا در هر پنجاه شتر یک حقه است و هم چنین است هر قدر که بالا رود

تبصره - بنت مخاض ماده شتریست که یکسالش تمام شده باشد بنت لبون ماده شتریست که دو سالش تمام شده باشد حقه - ماده شتریست که سه سالش تمام شده باشد

جذعه ماده شتریست که چهار سالش تمام شده باشد

درس بیست و هفتم

نصاب گاو - گاو دو نصاب دارد: اول سی گاو است و زکوة آن یک گوساله است که یکساله تمام شده باشد

دوم - چهل است و زکوتش یک گاو است که دو سالش تمام شده باشد

نصاب گوسفند - گوسفند پنج نصاب دارد

اول چهل است و زکوتش یک گوسفند است

دوم صد و بیست و یکست و زکوة آن دو گوسفند است

سوم دویست و یکست و زکوة آن سه گوسفند است

چهارم سیصد و یکست و زکوة آن چهار گوسفند است

پنجم چهارصد است و زکوتش در هر صد یک گوسفند است

و هم چنین است هر چند بالا رود

شرایط وجوب زکوة در نقدین

شرایط وجوب زکوة در نقدین سه چیز است

اول گذشتن حول بر آنها

دوم مسکوک بودن بسکه معامله

سوم - رسیدن بنصاب

درس بیست و هشتم

نصاب طلا - طلا دو نصاب دارد

اول بیست مثقال شرعی است (پانزده مثقال صیرفی)

و زکوة آن نیم مثقال شرعی است

دوم - چهار مثقال (سه مثقال صیرفی) و زکوة آن در

هر اطسست و همچنین هر قدر که بالا رود

تبصره - مثقال شرعی ۱۸ نخود است و مثقال صیرفی ۲۴

نخود است و هر مثقال شرعی ۲۰ قیراط است

نصاب نقره نقره دو نصاب دارد

اوّل دویست درهم است ۱۰۵ مثقال صیرفی و زکوتش پنج درهم است دوّم چهل است و زکوتش یک درهم است و همچنین است هرچند که بالا رود

سؤالات

زکوة چند قسم است • زکوة مال چیست • زکوة فطره کدام است • زکوة در چند چیز واجبست • شرائط • وجوب زکوة در انعام ثلاثه چه چیز است • حول یعنی چه • سوم یعنی چه • نصاب یعنی چه • شتر چند نصاب دارد • گوسفند چند نصاب دارد و کدام است • شرایط وجوب زکوة در نقدین چیست و کدامند • طلا چند نصاب دارد و کدام است • مثقال شرعی با مثقال صیرفی چه تفاوتی دارد • یک مثقال شرعی چند قیراط است • نقره چند نصاب دارد و کدامند • دویست درهم چند مثقال صیرفی است •

درس بیست و نهم
شرایط وجوب زکوة غلات اربع

شرایط وجوب زکوة در غلات اربع دو چیز است

اولّ آنکه در ملک شخص نمو کنند یا اینکه قبل از آن
بستن گندم وجو و مویز زرد شدن یا سرخ شدن
خرما باو منتقل کردند

دوّم نصاب غلات - نصاب هریك از غلاتّ اربع یکیست
و آن سیصد صاع است که معادل است با دویست و
هشتاد و هفت من تبریز و ۲۸ سیر و سه مثقال و در
کمتر از آن زکوتی نیست و در زیادتر از آن واجب است
اگرچه یکسیر باشد

تبصره - صاع معادل است با ۲۸ سیر و شش مثقال و ربع

زکوة هریك از غلاتّ اربع عشر است اگر دیمی بعمل آمده
باشد یا آب جاری خورده باشد و نصف عشر است اگر
با آب دستی آب خورده باشد و اگر هر دو قسم آب خورده
باشد اغلب را ملاحظه کرده بحکم آن رفتار نمایند و در
صورت تساوی سه ربع عشر باید داد با یعنیکه آنها را

نصف کرده از نصفی عشر و از نصف دیگر نصف

عشر باید داد

وقت تعلق زکوة بغلات زمانی است که اسم گندم

وجو و مویز و خرما بر آنها اطلاق شود

درس سی ام ـ مستحقین زکوة

مستحقین زکوة هشت صنفند

اول و دوم فقرا و مساکین و ایشان کسانی هستند

که مالک قوت یکسال خود و عیالشان نباشند و

عاجز از صنعت و کسب کافیه هم باشند

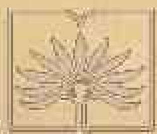
سوم کسانیکه مامور جمع آوری و تقسیم زکوة باشند

چهارم کفاریکه در جهاد بمسلمین کمک نمایند

پنجم بنده که در نزد آقا بزحمت زندگانی کند

ششم ـ قرض داریکه از ادای قرض خود عاجز باشند

و آن قرض در غیر معصیت خرج شده باشد

هفتم در راه ماندکانی که نتوانند خود را بوطنشان برسانند اگرچه در وطنشان غنی باشند لکن مشروط براینکه سفرشان معصیت نباشد و هم چنین است مسافری که مهمان باشد

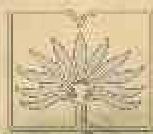
هشتم در راه خدا مانند ساختن پل و راه و مسجد و مدارس و خرج نظام و وطن و سرحد اسلام

زکوة فطره

زکوة فطره مقداری مال است که در هر سال در روز عید فطر باید داد

هر شخص بالغ آزاد یکه فادر بر قوت یکسال خود و عیالش باشد در سال یکمرتبه زکوة فطره بر او را زکوة فطره بنو شدن ماه شوال واجب می شود از طرف خود و عیال واجب النفقه خود و مهمانیکه قبل از مغرب شب عید فطر بر او وارد شود زکوة فطره او را باید بدهد

برای هر شخص بتوانند یکصاع از قوت غالب محلش را
بمستحقین زکوة مال بایدبدهد واخراج آن
ازاول شب عیداست تا وقت نماز عید

سؤالات

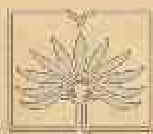
شرایط زکوة در غلات اربع چند چیز است؟ نصاب هر یک از غلات اربع چقدر است؟ صاع چقدر است؟ زکوة غلات اربع مساویست یا نه در چه صورت باید عشر داد و در چه صورت نصف عشر باید داد و سه ربع عشر چه وقت باید داد؟ زکوة غلات چه وقت تعلق میگیرد؟ زکوة غلات را چه وقت باید داد؟ مستحقین زکوة چند صنفند؟ زکوة فطره در چه وقت واجب میشود؟ از طرف کدام اشخاص زکوة فطره را باید داد؟ برای هر یک نفر چقدر باید داده شود؟ زکوة را از چه چیز باید داد؟

کتاب خمس

درس سی و یکم

خمس فقط در هفت چیز است: اول غنیمتی که از مال

کفار حربی بدست آید دوم آنچه از معادن استخراج
شود بشرط آنکه بعد از وضع مخارج بیست مثقال شرعی
طلا قیمت داشته باشد سوم آنچه از دریا بغواصی
بیرون آید از قبیل مروارید و مرجان وغیره بشرط
آنکه بعد از وضع مخارج قیمت آن مساوی یکمثقال
شرعی طلا باشد

چهارم مال حلال لیکه مخلوط بحرام شود بقسمیکه تمیز
داده نشده و صاحبش هم معلوم نباشد

پنجم آنچه از منافع تجارت و زراعت زیاد آید بعد از
وضع مخارج سالیانه شخص و عیالش بطور اقتصاد

ششم زمینیکه کافر ذمی از مسلمان بخرد

هفتم گنجیکه سکه اسلام نداشته باشد بشرط آنکه
بیست مثقال شرعی طلا ارزش داشته باشد

تقسیم خمس – خمس بشش قسمت می شود

سه سهم آن مال امام زمان است که در زمان غیبت

بفقیه جامع الشرائط باید برسد و سه سهم دیگر آن

باید بفقیران و یتیمان و ابناء السبیل سادات

هاشمی برسد

هرگاه مستحق خمس در بلدی موجود باشد جایز نیست بجای دیگر نقل کنند

سؤالات

خمس در چند چیز واجب و کدامند. خمس بچند قسمت میشود. هرگاه در بلد

مستحق خمس موجود باشد آیا جایز است نقل بجای دیگر

کتاب صوم

درس سی و دوم

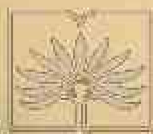
روزه عبارت است از امساک از مفطرات بانیت

مفطرات یا مبطلات روزه

مبطلات روزه از این قرار است: اکل و شرب و

رسانیدن غبار غلیظ بحلق و قی کردن عمداً و غیره

مسائل

۱- برای افطار کردن روزهٔ ماه رمضان و نذر معین مطلقا و قضای رمضان بعد از زوال کفاره واجب است

۲- کفّاره روزهٔ رمضان و نذر معین یکی از سه چیز است

اول آزاد کردن یک بنده

دوّم شصت روز متوالی روزه گرفتن

سوّم شصت مسکین طعام دادن

و کفّاره قضاء رمضان بعد از زوال اطعام ده مسکین و در صورت عجز سه روز روزه گرفتن است

۳- هرگاه موجب کفّاره مکرّر شود کفّاره هم تکرار می شود

درس سی و سوّم

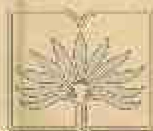
اقسام روزه

روزه بر چهار قسم است

واجب - مستحب - حرام - مکروه

روزه های واجب شش قسم است : اول روزهٔ رمضان

دوم کفاره روزه - سوم روزه قضا - چهارم روزه حج

پنجم روزه نذر دوشنبه آن ششم روزه روز سوم اعتکاف

روزه های حرام روزه های حرام عبارت است از روزه

عیدین و ایام تشریق برای کسیکه در منی باشد

و روزه نذر معصیت و یوم الشک بقصد رمضان

و روزه صمت و روزه وصال و روزه واجب در سفر

روزه رمضان

ثبوت ماه رمضان ماه رمضان بیکی از سه چیز ثابت میشود

اول رؤیت هلال - دوم گذشتن سی روز از شعبان

سوم شیاع یا شهادت عدلین برؤیت هلال

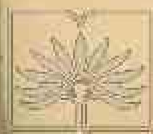
درس سی و چهارم

روزه ماه رمضان واجب است بر هر شخص بالغ عاقل

مقیم سالم از مرض

نیت روزه

در روزهٔ رمضان قصد قربت کافی است و در غیران

تعیین لازم است و وقت نیت روزه از طلوع فجر

صادق است تا مغرب همان روز

اشخاصیکه روزهٔ آنها صحیح نیست

اشخاصیکه روزه آنها صحیح نیست از این قرارند

اول مسافر - دوم مریض - سوم مرد پیر و زن پیر یکه

از روزه گرفتن عاجز باشند چهارم کسیکه بواسطهٔ

تشنگی نتواند روزه بگیرد - پنجم زنیکه نزدیک وضع حملش

باشد و مرضعهٔ که شیرش کم باشد و احساس خطر

نسبت بطفل نماید - پنجم بیماریکه ظن بضرر حاصل نماید

تذکره - قسم اول و دوم باید روزه را قضا نماید

و قسم سوم و چهارم فقط برای هر روز یکمد طعام

بدهد و قسم پنجم علاوه بر دادن طعام باید قضاء آنرا

هم بگیرد و قسم ششم باید قضا آنرا بگیرد

تبصره - مد معادل است با ۵ سیر و ۹ مثقال و ۱۲ نخود و نیم

سؤالات

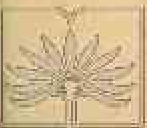
روزه چیست . مبطلات روزه چند چیز است و کدامند ، در کدام روزه ها کفاره واجبست ، کفاره روزه رمضان و نذر معین چیست ، کفاره قضای رمضان بعد از زوال چیست ، هر گاه موجب کفاره مکرر شود کفاره هم مکرر میشود یا نه ، روزه بر چند قسم است و روزه های حرام کدامند ، ماه رمضان بچه چیز ثابت میشود و روزه رمضان بر که واجب میشود ، در روزه رمضان قصد قربت کافیست یا نه ، وقت نیت روزه کی است ، مدت روزه چقدر است ، اشخاصی که روزه آنها صحیح نیست کدامند .

کتاب حج

درس سی و پنجم

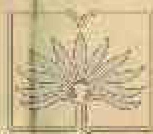
حج - حج عبارت است از زیارت مکه مطابق شرع

حجة الاسلام حجة الاسلام آنستکه بر حسب شرع
با شرایط معینه یکمرتبه واجب می شود و گاهی بواسطه
نذر و شبه آن و افساد و نیابت واجب می شود
حجة الاسلام واجب است بر هر شخص بالغ آزادی که
استطاعت داشته باشد
هرگاه در سال اول استطاعت رفتن بمکه ممکن نشود
واجب است که در سال دوم برود و هکذا

اقسام حج - حج بر سه قسم است ، حج تمتع -
قران و افراد
حج تمتع بر کسی واجب است که منزلش از مکه شانزده
فرسخ و بیشتر دور باشد
حج قران و افراد بر کسی واجب است که دوری منزلش
از مکه کمتر از شانزده فرسخ باشد
هریک از اقسام حج یک عمره دارد ولی عمره تمتع بر حجش

مقدم و عمرهٔ مفرده قران و افراد از حج آن دو مؤخر است

درس سی و ششم

افعال عمره

افعال عُمرهٔ تمتع پنج چیز است : احرام و طواف و دو رکعت نماز طواف و سعی بین صفا و مروه و تقصیر

افعال حج چهارده چیز است

احرام وقوف بعرفات وقوف بمشعر الحرام افاضه از مشعر الحرام بمنی رمی جمرهٔ عقبه نحر حلق یا تقصیر طواف زیارت دو رکعت نماز طواف سعی بین صفا و مروه طواف نساء دو رکعت نماز طواف نساء مبیت بمنی رمی جمرات ثلاث

تقصیر - یعنی ناخن گرفتن یا مقداری از موی سر را

سؤالات

حج یعنی چه ، حجة الاسلام چیست ، حجة الاسلام بر که واجب است

شرایط وجوب حجة الاسلام چیست . برگاه در سال اول استطاعت رفتن بمکه نشود چکنند . حج بر چند قسم است . حج تمتع برکه واجب است عمره تمتع اول باید بجا آورده شود یا بعد از حج . افعال عمره تمتع چند چیز است . افعال حج چند چیز است .

کتاب جهاد

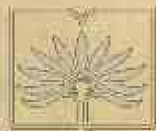
درس سی و هفتم

جهاد واجب است بر هر عاقل آزاد ذکور بشرط دعوت امام یا نایب خاص او

جهاد از اشخاصیکه عذر دارند از قبیل کوران و پیران و مریضها اینکه عاجز باشند و امثال آن ساقط است

جهاد با سه طایفه واجب است

طایفه اول یهود و نصاری و مجوس و باید با آنها جهاد کرد تا اینکه مسلمان شوند یا بشرایط ذمه ملتزم گردند شرایط ذمه از این قرار است

اول آنکه قبول جزیه نمایند دوم آنکه مطیع احکام مسلمین باشند سوم آنکه مسلمین را اذیت نکنند چهارم انکه محرمات را علناً مرتکب نشوند خاصه شرب خمر وغیره پنجم آنکه برای خود معبد نسازند وناقوس نزنند

هرگاه بشرایط ذمه ملتزم بشوند در پناه اسلام در آمده مال وجان وناموس آنان محفوظ خواهد بود ومقدار جزیه بسته بنظر امام است

درس سی وهشتم

طایفهٔ دوم کفار غیر کتابی هستند وباید با ایشان جهاد کرد تا اینکه دین اسلام را قبول نمایند یا کشته شوند وجزیه دیگر از آنان پذیرفته نیست

طایفه سوم کسانی هستند که بر امام یاغی شوند با ایشان باید جهاد کرد تا اینکه مطیع شوند یا کشته شوند

دفاع - دفاع عبارتست از جلوگیری کفار از
مسلمین هرگاه که کفار اراده تصرف ممالک اسلام را
نمایند اگرچه یک وجب باشد یا آنکه مسلمین را اسیر کنند
و یا آنکه اموال ایشان را بغارت ببرند در این صورت
دفاع واجب است بر عموم مسلمین از زن و مرد و صحیح و
مریض و غیره چه در زمان امام و چه در زمان غیبت امام

کتاب امر بمعروف و نهی از منکر

درس سی و نهم

امر بمعروف یعنی وا داشتن باطاعت قانون اسلام
نهی از منکر یعنی باز داشتن از مخالفت قانون اسلام
امر بمعروف و نهی از منکر بچهار شرط واجب می شود
اول آنکه آمر و ناهی عالم بقانون بوده و معروف و منکر را
تمیز بدهند دوم آنکه ضرر جانی و مالی برای خودش یا یکی
از مؤمنین نباشد سوم آنکه احتمال اثر کردن بدهد

چهارم آنکه ترك كننده معروف وبجا آورنده منكر دركار خود اصرار داشته باشد

سؤالات

جهاد بر که واجب است . جهاد از کدام شخص ساقط است . با چند طایفه جهاد واجب است . دفاع یعنی چه . دفاع بر که واجب است . شرائط ذمه چیست . امر بمعروف یعنی چه . نهی از منکر یعنی چه . امر بمعروف ونهی از منکر بچند شرط واجب است وکدامند . چه وقت امر بمعروف ونهی از منکر واجب وچه وقت مستحب است . مراد از نهی منکر چیست .

کتاب تجارت

درس چهلم

اقسام کسب

کسب بر پنج قسم است

واجب - مستحب - حرام - مکروه - مباح

کسب واجب آنست که معیشت شخص منحصر بآن باشد

ومستحب آنست که غرض از آن توسعه معیشت بر عیال شخص باشد

کسب حرام آن است که شرعاً ممنوع باشد

کسب مکروه آنستکه نکردن آن بهتر است مثل

صرافی و کفن فروشی

کسب مباح آنستکه غرض از آن زیاد شدن مال

باشد با عدم احتیاج وضرر

اقسام کسبهای حرام

کسبهای حرام از این قرار است

اول خرید و فروش اشیاء نجس مثل شراب و کلیه

مسکرات و میته و خون و بول و سرگین حیوانات

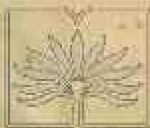
حرام گوشت وغیره

دوم چیزهائیکه مقصود از آن کمک بر فعل حرام باشد

مثل خرید و فروش انگور و خرما برای شراب ساختن وغیره

سوم خرید و فروش چیزهائیکه انتفاعی بر آنها نیست

از قبیل بوزینه و خرس وغیره

[چ]هادم کسب چیزهائیکه فعل آنها حرام است مثل

غنا خواندن دزدی عروسی و غیره

پنجم - کسب چیزهائیکه فعل آنها واجب است مثل

اجرت گرفتن برای غسل و کفن و نماز اموات و غیره .

سؤالات

کسب بر چند قسم است . کسب واجب کدام است . کسب مستحب کدام است

کسب حرام کدام است . کسب مکروه کدام است . . کسب مباح چیست

کسبهای حرام چند قسم است و کدامند

خاتمه - معاصی کبیره

معاصی کبیره افعالی است که ارتکاب آنها موجب عقاب است

در دنیا و آخرت و بدبختی است و عمده آنها از اینقرار است

قتل نفس - سرقت - شرب خمر و سایر مسکرات

کتمان شهادت در موقع لزوم - غیبت - تهمت - قمار

ایهام - استهزاء - شهادت دروغ - فتنه جوئی و عیبجوئی

تقلید

در اصول دین شخص باید اجتهاد کند و در فروع لازم است که از مجتهد جامع الشرائط تقلید نماید مگر اینکه خود مجتهد در فروع باشد

۱- باید معلم معانی معاصی کبیره را با مفاسد اخلاقی آنها از خارج شرح داده کاملا وخامت عاقبت ارتکاب آنها را باطفال خاطرنشان نماید.

۲- در خصوص شرعیات نیز باطفال بفهماند که مواد شرعیات منحصر بمطالب دوره ابتدائی نیست و این دوره فقط کلیات ذکر شده برای مسائل جزئیه در موقع لزوم رجوع برسائل عملیه نمایند

کتبه جمال الدین نخجی

(۱۳۴۷)

